

કુર્આનની સર્વગ્રાહી તફસીર (વિવરણ)

મઆરિફુલ કુર્આન

ગુજરાતી

મૂળ લેખક

હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ શફીઝ્ સા. (રહ.)

અનુવાદક

ઈલ્યાસ ગુલામમુહમ્મદ આદમ સાલેહ પટેલ (ખાનપુરી)

પ્રકાશક

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ વલી ભૂતા સા. (દા.ખ.)

સ્થાપક તથા મોહતમિમ

જમિઅતુલ ઝનાત ટંકારીઆ
મુ.પો. ટંકારીઆ,
તા. જિ. ભરૂચ (ગુજરાત)

www.maarifulqurangujarati.com

કાનૂની ચેતવણી: ● આ તફસીરનો હેતુ ફી-સબિલિલ્લાહ પ્રચાર પ્રસારનો છે, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિએ પ્રસ્તુત વેબસાઈટના કોઈપણ સાહિત્યનો અથવા તેના કોઈપણ ભાગનો ઉપયોગ વેપારી ધોરણે કરવાની અથવા કિતાબ સ્વરૂપે છપાવવાની સખત મનાઈ છે. માત્ર ઓનલાઈન શેરીંગ કોઈપણ પ્રકારના એડીટીંગ સિવાય કરી શકાય છે.

● પ્રકાશક પાસે આ તફસીરના પ્રિન્ટેડ કોપીના સર્વ હક્ક કોપી રાઇટેડ હોવાના કારણે મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીમાંથી પ્રકાશક અને અનુવાદકનો પ્રિન્ટેડ કોપીનો પેજ નંબર, ભાગ નંબરનો હવાલો આપી કોઈ ફકરો કે વાક્ય કોઈ કિતાબ અથવા લેખમાં કોઈપણ જાતના એડીટીંગ વિના લખી / છાપી શકાય છે.

● આ બાબતોનું ઉલ્લંઘન કરનાર સામે કાયદેસરની કાનૂની કાર્યવાહી કરવાની સખત ચેતવણી આપવામાં આવે છે.

નોંધ : મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીના ૧૧ ભાગોની હાર્ડ પ્રિન્ટેડ કોપી મેળવવા માટે પ્રકાશક હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ ભૂતા સાહબનો સંપર્ક કરવા વિનંતી છે.

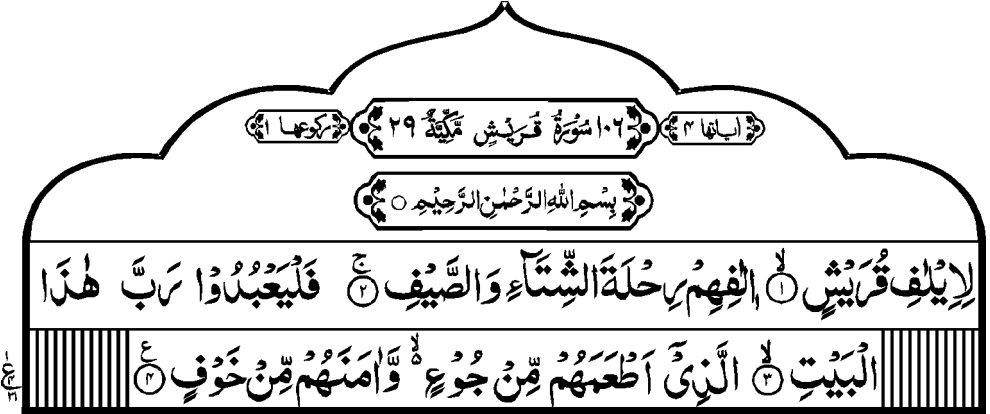
Designed and Typesetting By: Safwan Patel Khanpuri

પ્રકરણ (૧૦૬)

સૂરએ કુરૈશ

સૂરએ કુરૈશ મક્કામાં નાઝિલ થઈ, તેની ચાર આયતો છે.

આયતો : (સૂરએ કુરૈશ : આયત નં. ૧ થી ૪)

તરજુમો / તફસીર :

અલ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે ઘણો જ દયાળુ અને કૃપાળુ છે.

કુરૈશ ટેવાઈ ગયા છે તેથી (૧) એટલે શિયાળા અને ઉનાળાની મુસાફરીથી ટેવાઈ ગયા છે. (૨) માટે (એ ઉપકારના બદલામાં) તેઓને જોઈએ કે આ ઘર (કઅબલ)ના માલિકની બંદગી કરે. (૩) જણો તેઓને ભૂખમાં ખાવાનું આપ્યું અને બીકથી તેઓને સલામતી આપી. (૪)

વિસ્તૃત વિવરણ :

એ બાબત ઉપર તો તફસીરકારોની સહમતી છે કે અર્થ અને વિષયના આધારે આ સૂરત સૂરએ ફીલથી જ સંબંધિત છે અને કદાચ એ કારણે અમુક મુસ્લફોમાં તે બંનેને એક જ સૂરત કરીને લખવામાં આવી હતી. બંને વચ્ચે બિસ્મિલ્લાહ લખી ન હતી પરંતુ હઝરત ઉસ્માન ગની (રહિ.)એ જ્યારે પોતાના સમયકાળમાં કુર્આનના બધા જ મુસ્લફો (હસ્તપ્રતો)ને એકઠા કરીને એક નુસ્ખો તૈયાર કર્યો અને બધા જ સહાબએ કિરામ (રહિ.)નો તેના ઉપર ઈજામ અ

(સહમતી) થયો. આ જ કુર્આનના નુસ્ખાને જમહૂર નજીક ઈમામ કહેવામાં આવે છે, તેમાં આ બંનેને બે અલગ અલગ સૂરતો જ લખી છે. બંને વચ્ચે બિસ્મિલ્લાહ લખવામાં આવી છે.

ل (લામ)થી નહીં વ્યાકરણ આધારે એ બાબતે તકાદો છે કે તેનો સંબંધ કોઈ પાછલા વિષય સાથે હોય તેથી તેના વિશે અનેક નિવેદનો છે. પાછલી સૂરતોની સાથે તેનો કોઈ સૈદ્ધાંતિક સંબંધ હોવાના કારણે અમુક લોકોએ કહ્યું કે અહીંયાં اَصْحَابِ الْفِيلِ વાક્ય સુષુપ્ત છે. એટલે કે અમે અસ્હાબે ફીલ (હાથીવાળાઓ)નો એટલા માટે વિનાશ કર્યો કે મક્કાના કુરૈશો ઠંડી અને ગરમીની બે મુસાફરીની ટેવવાળા હતા તેથી તેમના માર્ગમાં કોઈ અડચણ બાકી ન રહે અને સૌના દિલોમાં તેમનું સન્માન પેદા થઈ જાય અને અમુક લોકોએ કહ્યું કે સુષુપ્ત વાક્ય اعرجوا એટલે કે તાજજુબ કરો કુરૈશના મા'મલાથી કે કઈ રીતે ઠંડી અને ગરમીની મુસાફરીઓ સ્વતંત્ર અને નિર્ભય થઈને કરે છે અને અમુક લોકોએ કહ્યું કે તેનો સંબંધ એ વાક્ય સાથે છે જે આગલી આયતમાં આવી રહ્યો છે. એટલે કે فليعبدوا ભાવાર્થ એ થયો કે કુરૈશો આ નેઅમતના પરિણામે અલ્લાહ તઆલાનો શુક્ર અદા કરવો જોઈએ અને તેની ઈબાદતમાં લાગી જવું જોઈએ. આવી પરિસ્થિતિમાં فليعبدوا ની ઉપર ءف એટલા માટે છે કે પ્રથમ વાક્યમાં એક અર્થ શરતનો જોવા મળે છે. મતલબ કે આ સૂરતમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે મક્કાના કુરૈશીઓ કારણ કે બે મુસાફરીની ટેવવાળા હતા. એક ઠંડીમાં યમન તરફ, બીજી ગરમીમાં સિરીયા તરફ અને આ જ બે મુસાફરીઓ ઉપર તેમના વેપાર અને કારોબારનો આધાર હતો અને આ જ વેપારની બીનાએ તેઓ માલદાર અને અમીર હતા તેથી અલ્લાહ તઆલાએ તેમના દુશ્મન અસ્હાબે ફીલને બોધદાયક સજા આપીને કુરૈશીઓનું સન્માન લોકોના દિલોમાં વધારી દીધું અને આ સમગ્ર પ્રદેશમાં તેઓ જ્યાં પણ જાય લોકો તેમની ઈજજત અને સન્માન કરતા હતા.

કુરૈશની શ્રેષ્ઠતા સમગ્ર અરબ ઉપર :

આ સૂરતમાં એ તરફ પણ ઈશારો છે કે અરબના બધા જ કબીલાઓમાં કુરૈશ અલ્લાહ તઆલા નજીક સૌથી વધારે સ્વીકૃત છે, જેમકે હદીષ શરીફમાં છે

કે રસૂલે કરીમ ﷺ એ કહ્યું બધી જ ઈસ્માઈલ (અલૈ.)ની અવલાદમાંથી કનાયાને અને કનાયામાંથી કુરૈશને અને કુરૈશમાંથી બની હાશિમને અને બની હાશિમમાંથી મને ચૂંટી કાઢ્યો છે. (બગવી -વાષિલા બિન અસ્કઅ્ દ્વારા) અને એક હદીષમાં રસૂલે કરીમ ﷺ એ કહ્યું કે બધા જ લોકો કુરૈશના તા'બે છે ભલાઈ અને બુરાઈમાં. (રવાહુ મુસ્લિમ -જાબિર રદિ. દ્વારા, મઝહરી) અને પ્રથમ હદીષમાં જે અલ્લાહ તઆલાએ ચૂંટી કાઢવાનું વર્ણન છે કદાચ તેનું કારણ આ કબીલાની ખાસ ક્ષમતા અને ટેવો છે. કુફ્ર અને શિર્ક તથા અજ્ઞાનતાના સમયકાળમાં પણ તેમનામાં અમુક અખ્લાક અને ટેવો અત્યંત ઉચ્ચ કક્ષાની હતી. તેમાં સત્યના સ્વીકારની ક્ષમતા સંપૂર્ણ હતી. આ જ કારણે સહાબએ કિરામ (રદિ.) અને અવલિયા અલ્લાહમાં ઘણા લોકો કુરૈશમાંથી થયા છે.

(મઝહરી)

رَحْلَةَ الشَّيْءِ وَالصَّيْفِ આ વાત ઘણી પ્રખ્યાત છે કે મક્કા મુકર્મહ એક એવા સ્થળે વસેલું છે જ્યાં કોઈ ખેતી નથી થતી, જ્યાં બગીચાઓ નથી કે જેના ફળો મક્કાવાળાઓને મળી શકે તેથી બયતુલ્લાહના સ્થાપક હઝરત ખલીલુલ્લાહ (અલૈ.)એ મક્કા મુકર્મહને વસાવતી વખતે અલ્લાહ તઆલા પાસે આ દુઆ કરી હતી કે આ શહેરને સલામતીની જગ્યા બનાવી દે અને મક્કાવાળાઓને ફળોની રોજી અર્પણ કર, اَرْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ અને બહારથી દરેક બાજુએથી ફળો અહીંયાં લાવવામાં આવ્યા કરے اَيُّهُ ثَمَرَاتٍ كُلِّ شَيْءٍ તેથી મક્કાવાળાઓના આર્થિક ઉપાર્જનનો આધાર એના જ ઉપર હતો કે તેઓ વેપાર માટે મુસાફરી કરે અને પોતાની જરૂરિયાત ત્યાંથી લાવે. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)એ કહ્યું કે મક્કાવાળા ઘણા ગરીબ અને તકલીફમાં હતા એટલે સુધી કે રસૂલે કરીમ ﷺ ના પરદાદા હાશિમે કુરૈશને એ બાબતે તૈયાર કર્યા કે બીજા પ્રદેશો સાથે વેપારનું કામ કરે. સિરીયા દેશ એક ઠંડો પ્રદેશ હતો ગરમીના સમયમાં ત્યાં વેપાર કરતા અને યમન ગરમ પ્રદેશ છે ઠંડીના સમયમાં તે બાજુ વેપારી મુસાફરી કરતા અને લાભ પ્રાપ્ત કરતા હતા. હવે કારણ કે આ લોકો બયતુલ્લાહના સેવક હોવાની હેસિયતે બધા જ અરબોમાં સન્માનનીય અને મોટા સમજવામાં આવતા હતા તો આ માર્ગમાં દરેક ભયથી તેઓ સુરક્ષિત રહેતા હતા અને હાશિમ તે સૌમાં સરદાર માનવામાં આવતા હતા તેથી તેમની રીત એ હતી કે

આ વેપારમાંથી જે નફો પ્રાપ્ત થતો હતો તેને કુરૈશના અમીર અને ગરીબ સૌમાં વહેંચી દેતા હતા. એટલે સુધી કે તેમનો ગરીબ વ્યક્તિ પણ માલદારો સમાન સમજવામાં આવતો હતો. પછી અલ્લાહ તઆલાએ તેમના ઉપર એક વધારે અહેસાન કર્યું કે દરેક વર્ષે બે મુસાફરીની તકલીફથી પણ એ રીતે બચાવ્યા કે મક્કા મુકર્રમહથી અડીને આવેલ યમનનો ઈલાકો તબાલા અને હર્શને એટલો હરિયાળો અને ફળદ્રુપ બનાવી દીધો કે ત્યાંનું અનાજ તેમની જરૂરિયાત કરતાં વધારે હોવાની બીનાએ તેમને એવી જરૂર ઉપસ્થિત થઈ કે આ અનાજ ત્યાંથી લાવીને જીદામાં વેચે, તેથી જિંદગીની ઘણી જરૂરિયાતો જીદાથી જ પૂરી થવા લાગી. મક્કાવાળા તે લાંબી બે મુસાફરીઓના બદલે માત્ર બે મંઝિલ ઉપર જઈને જીદાથી બધો સામાન લાવવા લાગ્યા. પ્રસ્તુત આયતોમાં અલ્લાહ તઆલાએ મક્કાવાળાઓ ઉપર આ જ અહેસાન અને ઈનામનું વર્ણન કર્યું છે.

هَذَا الْبَيْتِ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ઈનામોનું વર્ણન કર્યા પછી તેનો શુક્ર અદા કરવા માટે કુરૈશને ખાસ સંબોધન સાથે એ સૂચના આપી કે આ ઘરના માલિકની ઈબાદત કર્યા કરો, આ સ્થળે અલ્લાહ તઆલાની સિફતોમાંથી રબ્બુલ બયૂત હોવાની સિફતને ખાસ એટલા માટે વર્ણન કરવામાં આવી કે આ જ બયૂતે કા'બા તેમની બધી જ શ્રેષ્ઠતા અને બરકતોનું કેન્દ્રસ્થાન હતું.

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ તેમાં મક્કાના કુરૈશ માટે દુનિયાની તે બધી જ મહાન નેઅમતોને એકઠી કરી દીધી છે જે માનવીને ખુશહાલ રહેવા માટે જરૂરી છે. તેમાં ખાવા પીવાની જરૂરિયાતો પણ સામેલ છે અને દુશ્મનો તથા ચોર લૂંટારાઓના ભયથી પણ સુરક્ષિત થવું સામેલ છે અને આખિરતના અઝાબથી સુરક્ષિત થઈ જવું પણ.

ખુલાસો :

ઈબ્ને કષીર (રહ.)એ કહ્યું કે આ જ કારણ છે કે જે વ્યક્તિ આ આયતના હુકમ પ્રમાણે અલ્લાહ તઆલાની ઈબાદત કરે તેના માટે દુનિયામાં પણ સલામત અને નિર્ભય તથા નીડર રહેવાની વ્યવસ્થા કરી દેવામાં આવે છે અને આખિરતમાં પણ; અને જે તેનાથી ઊલટું કરે તેની પાસેથી આ બંને પ્રકારોની શાંતિ અને સલામતી ધીનવી લેવામાં આવે છે જેમકે કુર્આને કરીમે કહ્યું,

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرِيَةً كَانَتْ اِمْنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ
فَكَفَّرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

એટલે કે અલ્લાહ તઆલાએ એક દષ્ટાંત વર્ણન કર્યું કે એક વસ્તી હતી જે સલામત અને સુરક્ષિત તથા દરેક ભયથી નિર્ભય હતી તેની રોજ દરેક સ્થળેથી આવી જતી હતી પછી તે વસ્તીવાળાઓએ અલ્લાહ તઆલાના ઈનામોની નાશુકી કરી તો અલ્લાહ તઆલાએ તેમને ભૂખ અને ડરની પરેશાનીમાં સંડોવી દીધા તેમના કરતૂતોની બીનાએ.

મોટો લાભ :

અબૂલ હસન કઝવીનીએ કહ્યું કે જે વ્યક્તિને કોઈ દુશ્મન અથવા કોઈ મુસીબતનો ડર હોય તેના માટે સૂરએ કુરૈશ પઢવામાં સલામતી છે. તેને ઈમામ જઝરી (રહ.)એ નકલ કરીને કહ્યું કે આ અમલ ખૂબ અસરકારક અને અજમાવેલો છે. હઝરત કાઝી ષનાઉલ્લાહ પાનીપતી (રહ.)એ તફસીરે મઝહરીમાં તેને નકલ કરીને કહ્યું કે મને મારા શૈખ હઝરત મિરઝાં મઝહર જાનેજાનાં (રહ.)એ ડર અને ભયના સમયે આ સૂરત પઢવાનો હુકમ આપ્યો અને કહ્યું કે દરેક બલા અને મુસીબતને દૂર કરવા માટે તેને પઢવું અસરકારક છે. હઝરત કાઝી સાહેબ કહે છે કે મેં પણ વારંવાર તેનો અનુભવ કર્યો છે.

تَمَّتْ سُورَةُ الْقُرَيْشِ بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સૂરએ કુરૈશ પૂર્ણ થઈ.

□□□□□□□□□□

તારીખ : ૦૬ માર્ચ ૨૦૧૫ મુતાબિક ૧૪ જમાદિઊલ અવ્વલ ૧૪૩૬ હિજરી

ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી